

הקרב על גופו הסתיים. הקרב על נפשו התחיל

אנאטולי ואביטל

לפתע חלל ריק גדול בחייה. אחרי ההתרגשות רבתי-השנים, תתחיל האספרי ריות של היוםיום.

הוא הדין לגבי אנאטולי עצמו. במשך תריסר שנים חי חיים שבהם היה טעם לכל רגע, טעם של מאבק והתמסרות ועימות. הוא ידע מה הוא עושה, ומרוע. כריכר שירו של רודיארד קיפלינג: הוא מילא כל שעה ב-60 דקות של מריץ. זאת היתה ריצת-מארתון, תוך ישיבה בצינוק של שני מטרים על מטר.

אנאטולי לא יכול היה לראות את הכותרות, את שידורי הטלוויזיה, את ההפגנות שנערכו למענו בכל רחבי העולם. אבל הוא חש אותם. הוא ידע שישנם.

ועכשיו יצטרך להחליט גם הוא אם לוותר על כל אלה, לחזור לחיים נורמליים ולמלא את חייו בתוכן חדש.

תיהיה זאת החלטה קשה לשני בני-הזוג המי יחרימם האלה.

אם יהיה להם מזל, יוכלו להחליט את ההחלטה ביחד. אחרת יצטרך כל אחד מהם להחליט לחוד.

גם חבריהם, שהגיעו לארץ לפנים אחרי מאבקי-גבורה, עמדו כאוות המיכון. היו זוגות ושגת ביהר, היו זוגות שנפרדו. סילוה ולמסון התגרשה מבעלה, ארוארד קונצוב. היא נשארה בארץ והפכה אזרחית מן המניין. הוא עבר לגרמניה והנהל את מאבק אנטי-סובייטי.

היה הערפול אחרי שבק הסערה, אביטל האפור על פני מאבקים פוליטיים. היו שניסו להשתלב בפוליטיקה הישראלית, והתיאשו. ויש המנסים להמשיך במאבק.

אנאטולי ואביטל יצטרכו לעבור עתה את המבחן הזה, שיהיה קשה לא פחות ממיבחנים קודמים. אולי יעמדו בו ביחד. אולי גם לא.

סופו של דבר יצטרך אנאטולי שצ'רנסקי, גיבור המאבק בכרית-המועצות, לשאול את עצמו את השאלה הפשוטה והבסיסית:

על מה נאבכת?
האם לחמתי למען הצדק, שהוא אחר ושווה לכל — או שלחמתי למען הצדק ליהודים בלבד?

האם אני מאמין כי ליהודים, שסבלו מאיצדק בכרית-המועצות, מותר עתה לעשות את אותו הדבר לעמים אחרים?

האם לחמתי למען זכויות-האדם לכל — ובכללן לזכותו של כל אדם להגר לארץ אחרת או לרבוך בארמת מולדתו, הזכות להגדרה עצמית לאומית ואנושית, וזכותו של כל אדם להגניף כל רגל הקרוב לליבו, לבחור בכל הנהגה הרצויה לו?

בקיצור: האם אנאטולי שצ'רנסקי הוא לוחם חרות כל-יעולמי, והבשרה שלו היא בשורת חרות וצדק לכל אדם כאשר הוא שם, בלי הבדל של לאום ודת וגזע ועדה — או שהיא בשורה של לאומיות יהודית בלבד, המתירה ליהודים לשלול את הזכויות האלה מבני עמים אחרים?

האם הוא לחם במישטר הסובייטי מסני שהוא שילל את זכותו כיהודי, או את מסני בכך?

האם הוא מבקש כאן מישטר טוטאליטרי חדש, רק בכך שהסותרים והשותרים ואנשי-הק"ב יהיו יהודים כשרים, חובשי-כיפות? או שהוא מבקש לחיות במדינת-ישראל חופשית, דמוקרטית, פלורליסטית?

אלה הן השאלות האמיתיות אשר אנאטולי שצ'רנסקי יצטרך להחליט עליהן. יתכן שאנאטולי לא החליט עדיין. אני מקווה בכל ליבי שהוא יחליט את החל-טה הנכונה.

אנחנו זקוקים לך, אחינו אנאטולי!

תכן שאביטל כבר החליטה. אם כן, חבל חבל על אשה מוכשרת חזקה ויפה זו. יתכן שאנאטולי לא החליט עדיין. אני מקווה בכל ליבי שהוא יחליט את החל-טה הנכונה.

מה יקרה עכשיו בין שניים אלה?

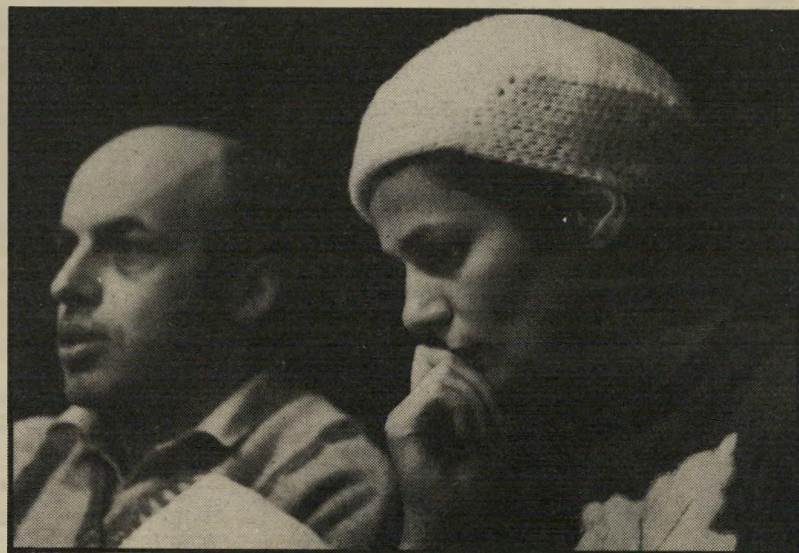

כל שלבי הסטיבל חיפשה ידו של אנאטולי את ידה של אביטל. זוהי אהבה אמיתית. אהבה מיוחדת, בגלל הנסיבות המיוחדות.

כאשר אדם נתון כמאסר, כאשר הוא מופקר לשבט ולחסד בידי סוהרים עוינים וקשוחים, כאשר הוא נמק במשך ימים ושבועות וחודשים בצינוק, הוא צריך לדעת שמישהו רואג לו, שמישהו פועל למענו.

בשביל אנאטולי, מישדה זה היתה אביטל.

מבחינה נפשית, היא היתה הקשר שלו עם העולם, עם החיים הנורמליים, עם שפיות-הדעת. כאשר הגיע ארצה, אחרי שנים של ניתוק, אחרי ימים ולילות של חוסר-שינה, אחרי המתח של הצפייה והדרך — אביטל המתנה לו.

כמצב של דיסאוריינטציה, של נחיתה בעולם אחר ובלתי-ידוע, אביטל היתה הקשר היחיד שלו אל העולם החדש. היא עמדה לצידו, היא החזיקה בידו, היא היודעת את השפה ואת המציאות.

היר המגוששת אינה מחפשת רק את האהבה, את המגע האנושי, אלא גם את הקשר עם העולם החדש. אין ספק שאביטל משפיעה כעת על אנאטולי השפעה חזקה מאוד. היא עלולה למשוך אותו אל מהנה הלאומנות הדתית הקנאית — המחנה שהיא עצמה בחרה בו.

אלא אם בן יגלה אנאטולי שצ'רנסקי גם בישראל, וגם ביחסיו אל הקרובים לו ביותר, אותה מידה של עצמאות, קשיות-עורה, מוחשבה צלולה ועוזרת-שהפכה אותו למה שהפכה בכרית-המועצות.

מיבחן האמיתי לשניהם — ולכל אחד מהם לחוד — יהיה במישור הבסיסי ביותר של החיים.

במשך תריסר שנים היתה אביטל שצ'רנסקי אישית בינלאומית.

מאבק למען בעלות ארץ ישראל, מלכים, מלכות, ראשי-משלות ושרים. היא הופיעה בתוכניות-טלוויזיה, כראיונות-הרדיו ובעמודים הראשונים של גרדלי העיתונים בעולם. שמה הפך שם-דבר.

אם תעבור עתה לחיים פרטיים, כדי להתמסר לבעלה המשוחרר, ייסתח

לאנטי-ציוניות מחוץ לתחום המיקצוע. אבל נדמה — וזהו מושג ראשון, אך חזק — ששצ'רנסקי מנסה לחשוב על בעיות ישראל כאופן הגיוני; להשתמש בשכל, ולא רק ברגש. אמר לאיש הטלוויזיה שהוא רוצה לברר מוד ערבית, מפני שישראל זקוקה לשלום עם הערבים. וזהו מסקנה הגיונית — המסקנה ההגיונית בה"א הידיעה.

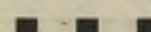
נגד כל אלה יש גם סיבות מוצקות מאוד לחשש.

ברגע שדרכה רגלו על ארמת ארץ-ישראל, החלה התקפת-מחץ עליו. כוחות-השחרור נערכו מראש כדי לרכוש את נפשו. הם אירגנו את ההפגנה הגדולה בנמל-התעופה. (מרוע הם? היכן היו האחרים?) הם סידרו לו משמר-ראש. שלא נמש

אשר נפתחה דלת המטוס, ציפיתי שייצא ממנה אדם קטוח וקנאי. תריסר שנות מאבק במישטר נוקשה וכלי-יכול, תשע שנים בכלא, 400 ימים בצינוק — כדי לעמוד ככל אלה וזקוק, קנאות אידיאולוגית ומי-דה רבה של ביטחון עצמי מתאימים לגיבור מטוג זה.

אך האיש שייצא מן המטוס היה ההיפך הגמור. הוא נראה כאדם פתוח, בעלי-הזמור, סימפאטי מאוד מאוד.

אי-אפשר היה שלא לאהוב את אנאטולי שצ'רנסקי מן המבט הראשון. אי-אפשר היה שלא לאהוב אותו ככך-אדם, נוסף על הערצת גבורתו. לכן אני מותאם לשלומך. שלומך כאן, מעכשיו והלאה.

פני מעצרו, מילא שצ'רנסקי נכרית-המועצות שני תפקידים. ליתר דיוק: תפקיד אחד, שהיו לו שני פנים.

מצד אחד היה "פעיל עליה". מצד שני היה "דיסידנט" — מתנגד למישטר.

כפעיל-עליה לחם על זכויות היהודים, ובעיקר על זכויות לשמור על תרבותם הלאומית ולעלות לישראל.

כמתנגד-למישטר היה חבר "קבוצת הלסינגי", שאספה חומר על מיקרומ של הפרת זכויות-האדם בכרית-המועצות — זכויות כל האדם באשר הוא אדם, ובכללן הזכות להגר באופן חופשי.

(בהלסינגי, כירת פינלנד, נערכה בשעתו ועי-דה בינלאומית להפגנת המתח הבינלאומי. היווים העיקרי היה דווקא ליגת המזרח התיכון. בוועידה התקבלה התחייבות כללית לשמור על זכויות-האדם. שצ'רנסקי וחבריו העלו על עצמם את חמת השילטון הסובייטי בגלל התעקשותם הבלתי-מובנת להתייחס אל ההתחייבות הזאת כרצינות.)

תשע שנות-מאסר הן תקופה ארוכה מאוד. 400 ימים ולילות בצינוק סיפקו זמן רב מאוד למחשבה.

האיש הזה שבא אלינו — מהו? אזרחי-העולם? יהודי גא? הומאניסט? לאומן? רתי? הילוני?

וכדי לבטא זאת בצורה פשוטה וגסה: האם יופיע על הבימה הישראלית לצד הכוחות הלוחמים למען ישראל שפויה, פתוחה, הומאניסטית, חילונית, שוחרת-שלום ושחרת-צדק — או לצד הכוחות הלוחמים למען ישראל קנאית, חשוכה, לאומנית, רתית, שוחרת-כיבוש שים ומרבאית?

רגע של אופטימיות, אני מקווה שאנאטולי שצ'רנסקי יפנה אל הדרך הטובה (בעיני).

קדם כל, מפני שהוא מחוייך. זהו חיוך אמיתי, חיוך שבא מן הלב. אין זה חיוך של גנאי. קנאים אינם מחוייכים.

כאשר הגיעו לנמלה-התעופה והרכיבו את הכני פה לראשו, הוא הסיר אותה ברגע הראשון שיכול היה לעשות זאת בצורה מנומסת, מבלי לפגוע ברגשות של איש.

התעושה — הפגנה של גרשיאמונים — לא השמוע אף סיסמה אחת אשר יכלה להתפרש כתמיכה במגמה זו.

לכל מי שלחץ עליו למסור צדעה פוליטית, השיב בחיוך דיפלומטי שאינו יודע די על ישראל, שהיה מנותק זמן רב מן המאורעות, שעליו ללמוד ולחשוב.

האיש הוא מתמטיקאי. המתמטיקה אמורה להרגיל אדם למחשבה אובייקטיבית, הגיונית. אין זה עוזר תמיד. יש מתמטיקאים המפעילים את כל מכשירי ההגיון במיקצועם — והנתפסים